Toetsprotocol
2018 – 2022

Inhoudsopgave

INLEIDING **3**

Doelen 3

TOETSEN **4**

Wat meten de Citotoetsen? 4
Wat meten methodegebonden toetsen? 4
Wat is het verschil tussen een Citotoets en een methodegebonden toets? 4
Hoge score citotoets, lage score methodegebonden toets en vice versa 5
Voorbereiden op Citotoetsen 5
Betrouwbaar beeld van de voortgang 5

AFSPRAKEN RONDOM AFNAME VAN TOETSEN **6**

Voor, tijdens en na het toetsen 6
Specifieke gevallen 7

Inleiding

Op onze school wordt zowel opbrengst- als handelingsgericht gewerkt. Toetsen zijn, vooral bij het opbrengstgericht werken, een belangrijk instrument om de ontwikkeling van leerlingen te volgen, het onderwijsaanbod daarop af te stemmen en de effecten van het onderwijs te meten. Met de toetsgegevens legt de school ook verantwoording af naar ouders en de Inspectie van het Onderwijs.

Doelen

Alle leerkrachten zijn bekend met:

- De meerwaarde van toetsen;
- De toetskalender;
- De voorbereidingen die getroffen worden;
- De rol van de leerkracht en van de intern begeleider;
- De interventies die gepleegd worden na de toetsafname.

Toetsen

We nemen zowel methodegebonden toetsen als Citotoetsen af. Deze gegevens zijn nodig om de ontwikkeling per leerling, groep, leerjaar en van de school te volgen.

Wat meten de Citotoetsen?

Een Citotoets toetst de schoolse vaardigheden op verschillende domeinen, te weten het begrijpend en technisch lezen, rekenen, spelling en woordenschat. Deze toetsen geven een indicatie van de vaardigheidsontwikkeling van leerlingen en daarmee ook een beeld van het toekomstig schoolsucces van de leerlingen. De Citotoetsen worden twee keer per jaar afgenomen: de M-toets in januari/februari en de E-toets in juni. De uitkomsten geven een beeld van het niveau van de leerlingen.
Omdat de Citotoetsen genormeerd zijn, kan een school het niveau van een individuele leerling, en van de groep, vergelijken met het gemiddelde niveau van de normgroep, veelal leerlingen die in hetzelfde jaar zitten. De Citotoetsen zijn in eerste instantie bedoeld als signaleringsinstrument: welke leergebieden en welke leerlingen vragen om extra aandacht? Sommige Citotoetsen hebben ook diagnostische mogelijkheden om bijvoorbeeld vast te stellen of er specifieke onderdelen van een leergebied zijn waarop een leerling uitvalt.

Wat meten methodegebonden toetsen?

Methodegebonden toetsen zijn toetsen die een uitgever bij zijn methode levert. Deze toetsen controleren na ieder onderdeel (hoofdstuk, blok of thema) in welke mate de leerling de aangeboden kennis en vaardigheden uit de methode beheerst. Deze toetsen helpen de leerkracht om te bepalen of de leerling op schema ligt en welke extra uitdaging of ondersteuning nodig is. Deze toetsen ondersteunen de leerkracht het hele jaar door om het onderwijsaanbod op korte termijn te evalueren, en om dit aanbod op maat bij te sturen als dat nodig is. Daarnaast weet de leerling waarin hij zich kan of moet verbeteren.

Wat is het verschil tussen een Citotoets en een methodegebonden toets?

Er zijn drie belangrijke verschillen tussen een Cito-toets en een methodegebonden toets:

1. De Citotoetsen meten een vaardigheid als geheel, een methodetoets meet (onderdelen van) vaardigheden die net aan bod zijn geweest.
2. Methodegebonden toetsen zijn veelal beheersingstoetsen. Dat wil zeggen dat de meeste leerlingen de toets vrijwel foutloos moeten kunnen maken. Citotoetsen zijn vaardigheidstoetsen. Een Citotoets bevat opgaven van uiteenlopende moeilijkheidsgraad. Dat zijn niet alleen opgaven passend bij de groep waarin de leerlingen zitten maar ook opgaven die beduidend moeilijker of makkelijker zijn. Zo komen verschillen tussen leerlingen naar voren en wordt ook duidelijk welke leerlingen meer aankunnen.
3. Citotoets zijn landelijk genormeerd, een methodetoets heeft doorgaans geen landelijke vergelijkingsnorm. Bij een methodegebonden toets formuleren de makers vaak zelf richtlijnen, bijvoorbeeld dat de beheersing voldoende is als acht van de tien vragen goed zijn gemaakt. De toetsen van Cito worden voor de uitgave bij een grote

representatieve groep leerlingen afgenomen om zo de landelijke verdeling van de scores vast te stellen. Bij de toetsen is geen sprake van ‘voldoende’ of ‘onvoldoende’. De leerkracht kan de toetsuitslagen gebruiken om vast te stellen hoe een leerling scoort ten opzichte van leeftijdgenoten.

4. De methodegebonden toets helpt de leerkracht en de leerling om in te schatten welke aangeboden kennis en vaardigheid wel of niet beheerst wordt. De methodegebonden toets toetst alle onderdelen van het onderwijsprogramma en diagnosticeert welke extra ondersteuning of uitdaging wenselijk is.

Hoge score citotoets, lage score methodegebonden toets en vice versa

Het verschil in resultaat tussen de twee toetssoorten kan van alles betekenen. Een groot verschil is voor de leerkracht reden om nader onderzoek te verrichten, bijvoorbeeld door naar de antwoorden bij de methodegebonden toets te kijken of een diagnostisch gesprek met de leerling te voeren. Ook kan de leerkracht kijken naar uitslagen op eerder afgenomen toetsen om te achterhalen wat de trend is. Een methodegebonden toets meet wat de leerling beheerst van de aangeboden leerstof in de afgelopen weken. Een Citotoets meet wat de leerling zich eigen heeft gemaakt in de afgelopen 6 maanden, of langer. De vaardigheid kan vergeleken worden met leeftijdsgenootjes.

Voorbereiden op Citotoetsen

Een speciale voorbereiding op de Citotoets is niet nodig. Wanneer de methodeplanning gevolgd wordt, is dit in veel gevallen een voldoende voorbereiding op de toets. Een Citotoets meet het niveau dat bij een bepaalde leeftijd hoort en sluit aan bij veelgebruikte methodes. De toetsen bevatten enkele opgaven die nog niet aan bod zijn geweest om leerlingen te signaleren die meer uitdaging nodig hebben. In de meeste gevallen spreekt de vraagvorm in de toetsen voor zich. De voorbeeldopgaven in de toets bereiden de leerlingen voldoende voor op de toets. Als de leerkracht vermoedt dat de vraagvorm te onbekend is voor de leerling, kan hij hier vooraf aandacht aan besteden. Zo kan specifiek geoefend worden met toetstaal. Het spreekt voor zich dat opgaven uit de toets niet gebruikt mogen worden.

Betrouwbaar beeld van de voortgang

De uitslag van één of enkele toetsen zegt weinig en is slechts een momentopname. Maar de uitslagen van verschillende soorten toetsen door het jaar heen geven een goed beeld van het kunnen van een leerling. De combinatie van Citotoetsen, methodegebonden toetsen en leerkrachtobservaties stelt de leerkracht in staat om een betrouwbaar en compleet beeld te krijgen van de vorderingen van de leerling. Methodegebonden toetsen zijn geschikt om vast te stellen of de zojuist aangeboden leerstof voldoende aan bod is geweest. Citotoetsen helpen om in kaart te brengen of kennis en vaardigheden in de tijd beklijven, of leerlingen al meer beheersen dan is aangeboden in de les en of de leerlingen voldoende groei doormaken.

Afspraken rondom afname van toetsen

Voor, tijdens en na het toetsen

Voor het toetsen

- De intern begeleider besluit wanneer welke (vernieuwde) toets in welk leerjaar wordt afgenomen;
- De intern begeleider draagt er zorg voor dat er voldoende handleidingen en toetsboekjes aanwezig zijn;
- De Citotoetsen worden afgenomen conform de toetskalender die door de IB-er wordt gemaakt; de methodegebonden toetsen worden conform de in Sharepoint opgeslagen jaarplanning afgenomen;
- Tijdens de Citotoetsperiode worden geen methodegebonden toetsen afgenomen.
- De maandag na de vakantie wordt er **niet** getoetst;
- De leerlingen weten vooraf wanneer ze welke toets krijgen;
- Leerlingen die zich door omstandigheden niet goed voelen worden niet getoetst;
- De leerkracht neemt vooraf de handleiding van de toets goed door en handelt **overeenkomstig** de handleiding;
  - In de handleiding wordt aangegeven hoeveel tijd de leerlingen voor de toets krijgen, in hoeveel delen de toets moet worden afgenomen en (afhankelijk van het leerjaar) bij welke onderdelen (van Rekenen) er kladpapier mag worden gebruikt.
  - De leerkracht houdt zich bij de mondelinge toetsen goed aan de letterlijke formulering van de vragen en het aantal keer dat de vraag herhaald mag worden. Afwijken van voornoemde mag alleen in overleg met de intern begeleider.
  - De leerkracht maakt altijd eerst de voorbeeldopgaven met de leerlingen.
- Vóór de toetsafname zorgt de leerkracht ervoor dat het benodigde materiaal in orde is;
- De leerkracht volgt de opbouw van lessen en toetsmoment nauwkeurig.
- Materialen die in de klas aan de muur hangen, waarop de leerlingen eventueel kunnen terugvallen, worden vóór de toetsafname weggehaald of afgedekt;
- De leerlingen worden voor de toets op hun gemak gesteld;
- De leerlingen gaan voor de toets, indien nodig, naar de w.c.;
- De leerkracht zorgt ervoor dat de leerlingen weten wat zij moeten doen als zij klaar zijn met de toets;

Tijdens het toetsen

- De intern begeleider draagt er zorg voor dat inzage in Ouderportaal tijdens de toetsperiode niet mogelijk is;
- Toetsen worden afgenomen door de eigen groepsleerkracht. De intern begeleider ondersteunt de nieuwe/beginnende leerkracht expliciet bij de afname van Citotoetsen;
- Bij kortdurende afwezigheid van maximaal een week wordt de toetsafname opgeschort;
- Bij langdurige afwezigheid van langer dan een week wordt de toets afgenomen door de parallelcollega (en anders de intern begeleider);
- Alle Citotoetsen worden in de ochtend voor 12.00 uur afgenomen;
- De instructie voor de toets wordt **strikt** gegeven volgens de handleiding;
- Tijdens de toets worden de leerlingen niet gestoord. Er komt een deurhanger “niet storen vanwege toetsafname” op de deur van het groepslokaal;

- Als een leerling extra tijd krijgt om een toets te maken of als een leerling de toets opnieuw moet maken om welke reden dan ook, dan wordt dit vooraf met de intern begeleider overlegd;
- Tijdens de toets is er orde en rust in het lokaal (en op de gang);
- De leerlingen zitten in toetsopstelling (tafels in een rij en uit elkaar geschoven);
- Tijdens het toetsen worden **geen** onderdelen die met de toets te maken hebben meer behandeld of uitgelegd.
- Toetsdelen worden op dezelfde dag afgerond;

Na het toetsen

- Alle toetsen worden direct opgehaald en blijven in bezit van de leerkracht;
- Na invoer, analyse en rapportage van de toetsresultaten worden de toetsbladen bewaard tot de eerstvolgende afname. De toetsbladen worden niet meegenomen aan de leerlingen.
- Toetsen worden op dezelfde dag (en anders uiterlijk op de in de kalender aangegeven deadline) nagekeken en geanalyseerd;
- De leerkracht analyseert de toets en verwerkt deze analyse in het analyseformulier;
- Bloktoetsen: de signaleringstoetsen van taal en spelling en de rekentoets van WIG worden geanalyseerd en ingevoerd;
- Voor de leerlingen die wegens omstandigheden de toets niet hebben kunnen maken, wordt een vast inhaalmoment gepland waarop de toets ingehaald wordt. Voor de Citotoetsen is dat tijdens de vastgestelde inhaalweek.
- Leerlingen worden in het eigen groepslokaal getoetst, tenzij dit niet wenselijk is. Toetsen worden in alle omstandigheden niet op de gang, in de keuken of toneelzaal afgenomen (als de schuifdeur hiervan open is);
- De intern begeleider is verantwoordelijk voor het ordelijk bewaren van de Citotoetsen;
- De intern begeleider gaat per leerjaar steekproefsgewijs na of de handleiding gevolgd is;
- De intern begeleider controleert per leerjaar of bij alle leerlingen de Citotoetsen afgenomen zijn, met extra aandacht voor leerlingen met een ontwikkelingsperspectief.
- De resultaten van de individuele afnames (wegens afwezigheid bijvoorbeeld) worden bij de groepsafname ingevoerd (met **dezelfde** afnamedatum als die van de gehele groep);
  - Wanneer slechts een deel van de groep op een onderdeel wordt getoetst (bijvoorbeeld DMT 1 en 2 in groep 6 bij uitvallers of AVI) dan worden deze gegevens als individuele toets bij de betreffende leerling ingevoerd;
  - De leerkracht voert, in overleg met de intern begeleider, een toets indien een leerling door- of teruggetoetst is;
- Vanaf groep 5 worden de toetsresultaten met de leerlingen besproken;
- Ouders mogen de Citotoetsen niet inzien en ‘rapportgesprekken’ worden niet ingepland. Resultaten van de Citotoetsen zijn via het Ouderportaal voor ouders inzichtelijk.

Specifieke gevallen

Leerling met een eigen leerling/OPP

- Alleen de leerlingen die een eigen leerlijn volgen en waar een ontwikkelingsprofiel voor is opgesteld mag met een andere toets getoetst worden. Dit gebeurt altijd in overleg met de intern begeleider;
- De resultaten tellen niet mee met het groepsgemiddelde.

Leerling met Dyslexie

De wijze van de toetsafname bij dyslectische leerlingen wordt met de intern begeleider voorbereid. Te denken valt aan het bespreken van het gebruik van hulpmiddelen, de afnameplek. In het geval van dyslexie of ernstige leesproblemen (V-score op DMT) zijn de volgende aanpassingen mogelijk:

- Voorlezen bij leeszwakke leerlingen. Het gevaar bestaat namelijk dat een zwakke lezer alle aandacht richt op het verklanken van de tekst, waardoor er geen aandacht meer is voor de inhoud van de toets.

Algemeen

Voor de citotoetsen, met uitzondering van de toetsen op het gebied van technisch lezen, zijn de volgende aanpassingen mogelijk:

- Extra afnametijd
- Toets in meerdere delen afnemen (bijvoorbeeld in drie of vier keer)
- Vergroten van de teksten van A4 naar A3

Spelling
Vanaf groep 6 kan ervoor gekozen worden om standaard, dus ongeacht de toetsscore op de startmodule, vervolgmodule 1 (dictee) af te nemen bij leerlingen met dyslexie/leesproblematiek in plaats van vervolgmodule 2 (meerkeuze).

Woordenschat
Mag worden voorgelezen aan alle leerlingen met dyslexie /leesproblematiek in elke groep.

Rekenen-Wiskunde
Ook in de hogere groepen kunnen de teksten worden voorgelezen aan leerlingen met dyslexie en V-scores op DMT, zoals dit standaard gebeurt bij de toetsen voor groep 3 en 4.

Begrijpend lezen
De toetsen mogen niet worden voorgelezen, omdat de toets dan niet meer zuiver het begrijpend lezen toetst. Het doel is vaststellen hoe goed leerlingen geschreven teksten kunnen begrijpen.

Technisch Lezen
Bij afname van AVI en DMT houden we ons aan de normeringen zoals die door de toets worden voorgeschreven.

Centrale Eindtoets
Voorlezen is niet toegestaan. Een belangrijk doel van de Eindtoets is het geven van een onafhankelijk advies voor het best passende brugklastype in het voortgezet onderwijs.
Leerlingen met een dyslexieverklaring kunnen gebruik maken van de digitale versie van de eindtoets. Leeszwakke leerlingen mogen ook de digitale versie volgen, mits zij daar zelf behoefte aan hebben. Bij de papieren versie kan een keuze gemaakt worden:

- Vergrote versie
- En/of meer tijd.